

MODALITĂȚI DE IMPLICARE ALE MIGRANȚILOR DEZVOLTAREA ȘI SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR REPUBLICII MOLDOVA

Bătrînescu Veaceslav doctorand, Gorobievschi Svetlana

Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău

Din momentul în care Republica Moldova a ieșit din componența Uniunii Sovietice și a devenit țară independentă în 1991 ea a avut parte de un proces dureros de tranziție spre democrație. După 51 ani de administrare de tip centralizat, schimbările la nivel local se implementau cu greu, în special din motivul că mulți cetățeni și reprezentanți ai autorității locale au rămas împotmoliți de moștenirea ce le-a rămas, manifestând indiferență față de participarea politică și confruntându-se cu o lipsă considerabilă de cunoștințe necesare pentru a pune în mișcare procesele democratice. Participarea și dezvoltarea comunitară constituie fenomene relativ noi pentru Republica Moldova. După decenii în care am fost obișnuiți cu gândul că ceea ce se întâmplă peste gardul gospodăriei noastre ține de competența altora care vor veni și vor rezolva problemele comune, începem, încet, să conștientizăm valoarea efortului personal în asigurarea prosperării individuale și comunitare. Noua mentalitate își croiește drum pe măsură ce obținem cunoștințe noi, ne formăm propria opinie și acumulăm deprinderi de participare și dezvoltare comunitară.

Cuvinte cheie: Migranți, migrație, remitențe, dezvoltare, proiecte, contribuție.

Modelul democrației europene este unul al cooperării, care se fundamentează necesar pe participarea tuturor actorilor comunitari. Ca reflectare perfectă în practică a principiilor democrației participative, autorități, instituții media și ale sectorului non-guvernamental, persoane și instituții educaționale promovează, implementează, dezvoltă și susțin împreună programe, proiecte sau intervenții la nivel macro și micro-social, legitimate de aceleași valori: toleranță, pluralism valoric, egalitate, participare publică, civism etc. Comunitățile se nasc sau se definesc, se regăsesc sau se dezvoltă continuu într-un spațiu lărgit european, indefinit mozaicat, unde criteriile identitare se ancorează în spații istorice, realități economice, structuri culturale și idealuri în schimbare.

Un astfel de context complex conduce la structuri comunitare derivate, în care variația mare a unui *pattern* general valabil determină intervenții sociale fundamentate pe o cunoaștere temeinică a grupului țintă și ajustate continuu pe parcursul programului. De aceea, instituțiile care acționează la nivel socio-economic prin proiecte și programe ar trebui să cunoască elementele constitutive ale teoriei programelor sociale și să-și deruleze activitățile conștiente de impactul programului, pe termen mediu și lung, la nivelul întregii comunități.

Măsura unei schimbări este dată mai ales de dimensiunea participării și implicării active a participanților, implicit a grupurilor țintă, la această schimbare. Numai așa se poate vorbi de dezvoltare comunitară, de capacitate instituțională crescută, de practici pozitive și mai ales de programe și intervenții sociale eficiente.

Cercetările empirice demonstrează că migrația poate fi un factor important al dezvoltării, atât pentru migranți, cât și pentru gospodăriile lor. Una din cele mai notorii teorii (cea neoclasică) demonstrează această legătură. Potrivit acestei teorii, diferențele de dezvoltare stimulează migrația, care la rândul ei, contribuie la o nivelare relativă a ritmului de dezvoltare dintre țările de origine și cele de destinație. Din acest considerent, impactul de dezvoltare al migrației, la nivel mai agregat, comunitar sau național, tinde să fie mai tangibil pentru țara de origine, decât pentru țara de destinație.

Astfel, migrația internațională generează trei tipuri de transferuri, fiecare influențând dezvoltarea în moduri diferite.

Primul este transferul de persoane - **migrația în sine**. Acesta include imigrarea, emigrarea și revenirea.

Al doilea tip este **transferul de know-how și cunoștințe**. Pe măsură ce se deplasează, oamenii iau cu ei idei și cunoștințe și își formează noi competențe și idei în timp ce se află peste hotare. Acest "capital de cunoștințe" poate circula între țările de origine ale migranților și cele de destinație prin intermediul rețelelor sociale.

Al treilea tip este **transferul de active financiare**, care poate lua diverse forme: salarii, economii, remitențe, precum și investiții.

Aproape jumătate dintre respondenții sondajului Omnibus realizat de CBS-AXA în 2017, au menționat că migranții ar putea să contribuie cu ceva pentru a dezvolta Republica Moldova. Iar cealaltă jumătate din respondenți au menționat că migranții nu se pot implica în soluționarea problemelor țării.

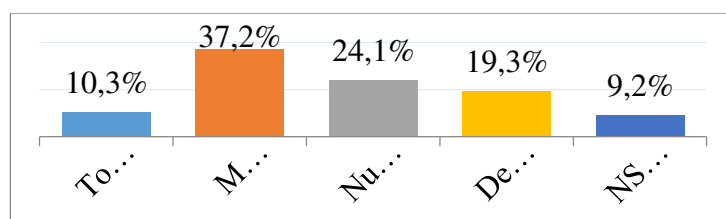

Figura 1. Implicarea migranților în rezolvarea problemelor țării.

Migrația poate avea atât un impact pozitiv, cât și unul negativ asupra dezvoltării. Spre exemplu, migranții pot transmite remitențe pentru menținerea unui nivel de trai decent rudelor lor sau pot să se mobilizeze în mod individual sau colectiv, prin intermediul asociațiilor de diaspora în campaniile de dezvoltare comunitară din localitățile în care ei trăiesc. Migranții pot acționa din considerente altruiste sau în baza interesului privat în diverse proiecte de dezvoltare a infrastructurii sociale sau a serviciilor publice. Aceste forme diverse de participare indică asupra necesității identificării și adoptării măsurilor de încurajare a implicării migranților în strategiile de dezvoltare. Aceasta presupune promovarea integrării socio-economice și politico-civile a migranților în societățile de destinație și cele de origine. Migranții și asociațiile lor, autoritățile locale, societatea civilă, ONG-urile, sectorul privat, mediul academic și altele devin actorii-cheie în cooperarea pentru dezvoltare.

Cu toate acestea cetățenii Republicii Moldova consideră că Migrația are efecte negative asupra dezvoltării țării circa 2/3 dintre respondenții sondajului Omnibus realizat de CBS-AXA în 2017 au menționat că migrația are efecte negative asupra dezvoltării țării doar 1 din 10 respondenți au afirmat că migrația are totuși și efecte pozitive asupra dezvoltării țării, iar 21% dintre respondenți au fost mai sceptici și au menționat că migrația are atât efecte pozitive cât și negative asupra dezvoltării Republicii Moldova.

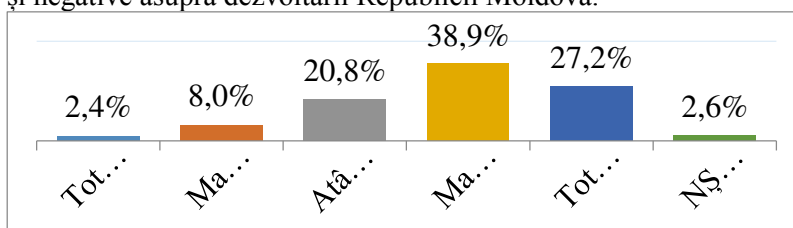

Figura 2. Atitudinea populației privind efectele migrației asupra dezvoltării Republicii Moldova.

Sursa: sondaj național realizat de CBS-AXA, Omnibus 2017.

Conform datelor aceluiași sondaj efectele negative ale migrației care împiedică dezvoltarea țării sunt mai mult de ordin social decât de ordin economic. Deoarece mai mult de jumătate din respondenți consideră că cel mai negativ este faptul că *copiii rămân fără îngrijirea părintească*, ceea ce influențează direct asupra calității educației acestor copiii. De asemenea circa 45% dintre respondenți sunt de părere că *destrămarea familiilor și îmbătrânirea populației* influențează negativ asupra dezvoltării țării. Iar în jur de 1/3 dintre respondenții consideră drept efect negativ care împiedică dezvoltarea faptul că *localitățile rurale rămân tot mai puțin populate* și faptul că nu mai rămân profesioniști în țară (exodul creierilor). Aceasta nu este altceva decât faptul că Republica Moldova rămâne fără forță aptă și capabilă de muncă.

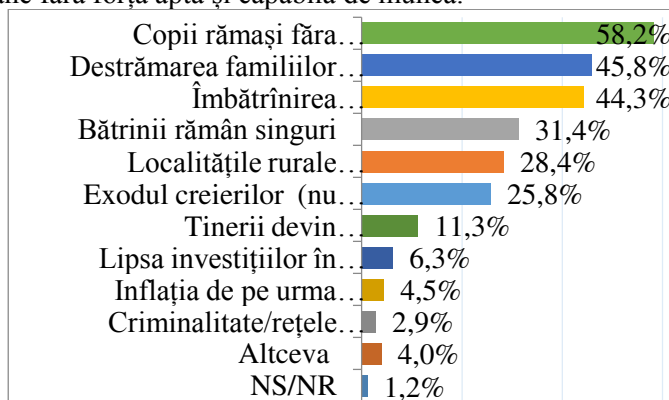

Figura 3. Efectele negative ale migrației care împiedică dezvoltarea Republicii Moldova.

Sursa: sondaj național realizat de CBS-AXA, Omnibus 2017.

În mod evident, în atenuarea efectelor negative ale migrației și stimularea celor pozitive, precum și implicarea migranților în strategiile de dezvoltare, un rol important îl joacă intervenția statului. Această intervenție trebuie să fie una sistematică și cuprinzătoare, adică integrarea tuturor aspectelor legate de procesul migrator în strategiile naționale de dezvoltare. Acestea permit transpunerea obiectivelor globale ale dezvoltării (*de ex. Obiectivele de Dezvoltare Durabilă*) în strategiile naționale care să răspundă nevoilor și contextului unei anumite țări.

Pe lângă efectele negative respondenții consideră că sunt și efecte pozitive care contribuie la dezvoltarea Republicii Moldova. În jur de 72% dintre respondenți sondajului Omnibus realizat de CBS-AXA în 2017, au menționat că datorită migrației crește nivelul de trai al familiilor celor plecați, astfel membrii familiei migranților, își pot permite un trai mai bun, studii mai calitative și accesul la un sistem de sănătate mai bun. Datorită remitențelor de peste hotare și punerea acestora în circulație în Republica Moldova conduce la creșterea nivelului economic al țării consideră circa 1/3 dintre respondenți, de asemenea circa 1/5 dintre respondenți consideră că crește nivelul economic al comunității. De asemenea migranții pot contribui la dezvoltarea țării prin faptul că investesc și deschid noi afaceri consideră circa 16,5% dintre respondenți, iar 10% susțin că este o posibilitate de atragere de noi investiții. De asemenea încă aproximativ 10% consideră că migranții contribuie asupra dezvoltării țării prin faptul că ei pot importa competențe și abilități căpătate peste hotare și să le aplice în localitatea lor de baștină. Câte 8% din respondenți sunt de părerea că datorită migranților se dezvoltă infrastructura localității și crește nivelul de implicare al migranților în rezolvarea problemelor comunității, iar alte 4% din respondenți consideră că crește nivelul de implicare al migranților în luarea deciziilor importante pentru comunitate.

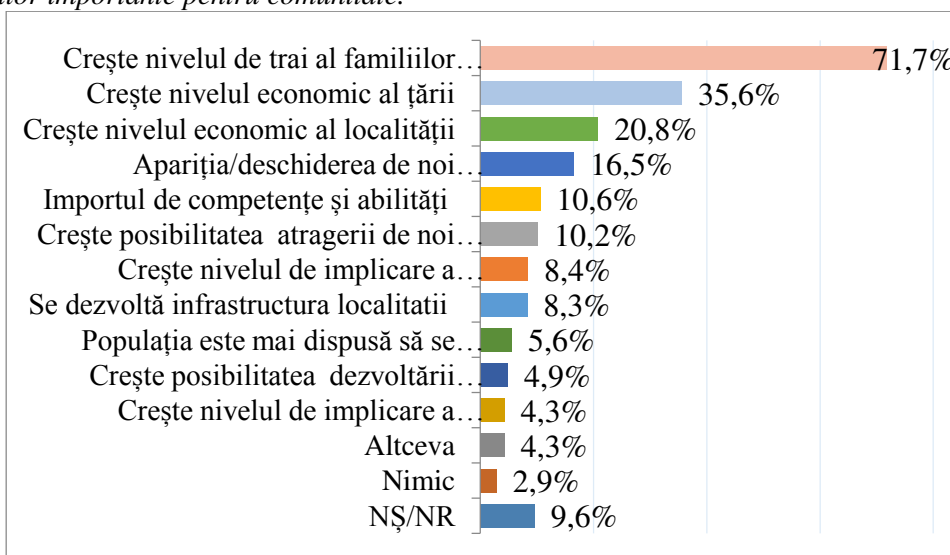

Figura 4. Efectele pozitive ale migrației care contribuie la dezvoltarea Republicii Moldova.
Sursa: sondaj național realizat de CBS-AXA, Omnibus 2017.

Cu toate acestea, în pofida beneficiilor pe care le poate genera migrația, ea nu este reflectată suficient de bine în strategiile de dezvoltare în calitate de factor al dezvoltării. Unele documente strategice menționează, printre altele, avantajele remitențelor, altele abordează migrația mai mult dintr-o perspectivă negativă (trafic de ființe umane, pierderea specialiștilor, probleme legate de sănătate, creșterea sărăciei, criminalitate etc.). Politicile migraționiste se axează, primordial, pe modalitatea de aplicare a cadrului normativ existent (atenuarea migrației iregulare și a traficului de ființe umane, dezvoltarea serviciilor legate de activitatea poliției de frontieră sau a celor vamale) și mai puțin de valorificarea efectelor pozitive (de exemplu remitențele).

În prezent, comunitatea internațională a recunoscut potențialele beneficii de dezvoltare pe care le poate genera migrația internațională, iar legătura dintre migrație și dezvoltare a provocat o atenție sporită a factorilor de decizie atât la nivel internațional, cât și la nivel național.

Pentru a promova gradul de implicare al migranților în rezolvarea problemelor comunitare, Guvernul Republicii Moldova, cu suportul Proiectului PNUD Migrație și Dezvoltare Locală, va pilota inițiative de integrare a migrației la nivel local în 25 comunități din țară. Un element central în acest proces este implicarea migranților, prin crearea Asociațiilor de Băștinași, care au menirea de a contribui la dezvoltarea localităților, prin implementarea unor proiecte comune, împreună cu autoritățile locale și membrii comunității. Aceasta nu este altceva decât un mod de a implementa o nouă abordare în dezvoltarea satelor și orașelor, prin implicarea și mobilizarea băștinașilor plecați din aceste localități. În acest mod, autoritățile publice locale vin să valorifice migrația și să transforme acest fenomen dintr-o provocare într-o oportunitate pentru dezvoltarea localităților.

În acest context, *Grupul Global de Migrație (GGM)* a decis să creeze un Grup de Lucru privind Integrarea Migrației în Strategiile de Dezvoltare națională, fiind prezidat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), care întrunește câteva agenții membre ale GGM. Scopul Grupului de Lucru constă în facilitarea cooperării dintre agențiile internaționale asupra migrației și dezvoltării, la nivel de țară, cu un accent special pe sprijinirea eforturilor depuse de autorități și Echipa de Țară a Națiunilor Unite în direcția integrării migrației în strategiile naționale de dezvoltare.

Începând cu anul 2011, Grupul de Lucru joacă un rol-cheie în conducerea proceselor de integrare a migrației în strategiile de dezvoltare. Prin intermediul proiectului „Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare” (MOMID), gestionat de PNUD și OIM și finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), pentru patru țări-pilot (Jamaica, Tunisia, Moldova, Bangladesh), proiectul își propune să stimuleze beneficiile din urma legăturilor dintre migrație și dezvoltare și să reducă consecințele negative. Fiind bazată pe o evaluare comprehensivă a managementului migrației și a coerenței politice din Republica Moldova, aceasta va asigura o abordare sistematică și comprehensivă a procesului de integrare a migrației în planurile de dezvoltare, în conformitate cu Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” și va orienta acțiunile politice viitoare în sensul migrației și dezvoltării. În vederea atingerii acestor obiective, au fost planificate o serie de activități privind consultările mutuale, consolidarea capacității, sensibilizarea publicului, printre care se numără și consultările actuale privind utilizarea remitențelor.

Concluzii:

- Jumătate dintre respondenți consideră că migrații se pot implica în dezvoltarea Republicii Moldova.
- Circa 65% dintre respondenți consideră că migrația are efecte negative asupra dezvoltării Republicii Moldova.
  - Cele mai mari efecte negative ale migrației asupra dezvoltării Republicii Moldova sunt: copiii rămân fără îngrijirea părintească 58%, destrămarea familiilor 45,8% și îmbătrânirea populației 44,3%.
  - Cele mai mari aspecte pozitive ale migrației, care conduc la dezvoltarea țării sunt: crește nivelul de trai al familiilor celor plecați 71,7%, creșterea nivelului economic al țării 35,6%, creșterea nivelului economic al comunității 20,8%.
  - Pentru a crește nivelul de implicare a migranților în rezolvarea problemelor comunității Guvernul împreună cu UNDP, proiectul *Migrație și Dezvoltare* vor pilota o nouă metodă de atragere a investițiilor și realizare a proiectelor comunitare prin care vor implica direct migranții de peste hotare.

Bibliografie:

1. Cătălin Zamfir, Laura Stoica (coord.) *O nouă provocare: Dezvoltarea socială*, Iași, Ed. Polirom, 2006.
2. Amartia Sen *Development as freedom*, București, Editura Economică, 2004.
3. Eugeniu Burdelnii, Daniela Terzi-Barbăroșie, Suport de curs: *Migrația și Dezvoltarea*, Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, Misiunea OIM Moldova, UNDP Moldova, Chișinău 2013.
4. Human Development Report 2015. Work for human development, www.hdr.undp.org
5. Raportul Național al dezvoltării umane 2014. *Cetățeni corporativi veritabili. obiectivele publice și private în serviciul dezvoltării umane*, PNUD Moldova, 2014, www.md.undp.org
6. *Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare*. Ghid pentru factori de decizie și specialiști, OIM, Chișinău, 2013.
7. Moșneaga V., Bătrînescu V. *Raport de cercetare sociologică: Cercetare privind influența migrației asupra dezvoltării comunității. În viziunea gospodăriilor casnice din fostul județ Orhei*. Chișinău : Policolor, 2013.